

Sygn. akt: I C 510/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Hajduk
Protokolant:	Aleksandra Strumiłowska

po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko M. W. działającej w imieniu własnym oraz w imieniu małoletnich pozwanych A. W. i W. W.

o zapłatę

1. oddała powództwo,
2. zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz pozwanych kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Wojciech Hajduk

IC 510/20 UZASADNIENIE

Powód (...) SA w W. domagał się zasądzenia od pozwanych M. W. i małoletnich W. W. i A. W. reprezentowanych przez matkę M. W. kwoty 230 925,57zł. Uzasadnił, że pozwani są spadkobiercami kredytobiorcy M. J., który zawarł z powodem umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych w wysokości 170 000,00 zł na okres od dnia 2008-06-10 do dnia 2038-06-15. Celem kredytu był zakup na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w M. przy ul. (...), oraz pokrycie kosztów prac remontowych. Spłatę kredytu zabezpieczono hipoteką ustanowioną na ww. nieruchomości. Kredytobiorca nie dokonał spłaty niniejszego kredytu. Na żądanie pozwu składają się: kwota 230 537,62 zł tytułem niespłaconej należności głównej i kwota 387,95 zł tytułem odsetek umownych naliczonych od dnia 2008-06-11 do dnia 2017-08-01. Zgodnie z Umową kredytową (§ 20 ust. 1 pkt 3) niniejsze roszczenie stało się wymagalne z chwilą śmierci Kredytobiorcy tj. w dniu 2017-08-01. Strona pozwana nabyła spadek z dobrodziejstwem inwentarza co uzasadnia ograniczenie odpowiedzialności pozwanych do stanu i czynnego spadku.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 19.06.2020 INC 55/20 uwzględniono żądanie [k-93].

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwani wnieśli o oddalenie powództwa zarzucając nieważność umowy z uwagi na niedozwolone klauzule umowne, które od momentu jej zawarcia kształtowały prawa i obowiązki kredytobiorcy w sposób sprzeczny z obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Ponadto kredyt indeksowany do CHF jest sprzeczny z zasadą nominalizmu. Przyznali, że kredytobiorca M. J. zmarł w dn. 1.08.2017r. Pozwani nabyli spadek

z dobrodziejstwem inwentarza. Pozwana M. W. zwracała się do banku o wydanie dokumentów zawierających tabelaryczne zestawienie obejmujące wysokość wszystkich dokonanych przez kredytobiorcę wpłat tytułem spłaty kredytu. Bank w tym zakresie niesłusznie powoływał się na tajemnicę bankową.

Kredyt wynosił 170.000 zł. (§ 1 ust. 2, umowy) Spłacany był w równych ratach kapitałowo odsetkowych (§ 1 ust. 5 Umowy), oprocentowany stawką LIBOR 3M. Celem umowy był zakup na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w M. przy ul. (...) oraz pokrycie prac remontowych w ww. lokalu. Kwota wyrażona w umowie różniła się od rzeczywiście udostępnionej. Pomimo wpłat i wypłat w złotówce, saldo kredytu przedstawiane było w walucie obcej - CHF. Na podstawie § 1 ust. 3A Umowy, kwota kredytu w walucie szwajcarskiej wynosi 83.867,78 CHF. Paragraf ten również określa, że kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie. Kredytobiorca nie znał podstaw przeliczeń PLN na CHF. Spłata była dokonywana w złotych poprzez potrącenie z rachunku kredytobiorcy, po uprzednim przeliczeniu według kursu wg stawek banku. Kredytobiorca nie wiedział i nie mógł się dowiedzieć w jakiej wysokości w przyszłości będzie spłacał raty kapitałowo-odsetkowe z tytułu salda kredytowego, co powodowało rażąco brak ekwiwalentności wzajemnych świadczeń oraz brak równowagi i informacyjną asymetrię, co jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Umowa, pomimo tego, że uzależniono w niej kwotę zobowiązania od waluty CHF, miała na celu powstanie zobowiązania do wypłaty ze strony banku kwoty w PLN, tym samym indeksacja do CHF jest sprzeczna z zasadą nominalizmu i powoduje jej nieważność.

w realiach niniejszej sprawy skutku nieważności nie zniwelowała nowela art. 69 Pr. bank wprowadzająca z dniem 26 sierpnia 2011 roku regulację wyrażoną w ust. 2 pkt 4a tej ustawy, albowiem wprowadzenie ustawy tzw. „antyspreadowej” nie doprowadziło do jej konwalidowania

SĄD USTALIŁ

W dniu 10.06.2008r.(...) w W. i M. J. jako konsument zawarli umowę Kredytu hipotecznego (...) nr (...) waloryzowanego kursem CHF na kwotę 170.000zł na okres 360 miesięcy. Celem kredytowania było nabycie na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego. Umowa została sporządzona na podstawie wzorca banku, wskazano w niej min., że: kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji, wg kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Bank na koniec dnia 30.05.2008 wynosi 83.867,78CHF, przy czym kwota ta ma charakter informacyjny, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej [wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego k-237-244, umowa § 1 pkt 2.-4 k-23], równe raty kapitałowo odsetkowe spłacane będą w złotych, po ich uprzednim przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) banku obowiązującego na dzień spłaty [umowa § 1 pkt 6 k-23, § 10 pkt 4 k-26] . Dla kredytu zastosowano stopę procentową LIBOR 3M dla CHF [§ 9 pkt 1 i 2 k-26]. Jako zabezpieczenie ustanowiono hipotekę na własnościowym spółdzielczym prawie. W umowie zawarto również oświadczenie, że kredytobiorcę dokładnie zapoznano z warunkami udzielenia kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, co akceptuje, nadto jest świadomy ryzyka kursowego i jego konsekwencji wynikających z niekorzystnych wahań kursu złotego względem walut obcych, co może mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu [umowa § 29 pkt 2 k-29].

Kredytobiorca M. J. zmarł w dniu 1.08.2017r. Do śmierci raty kredytu były spłacane [zestawienie operacji kredytu hipotecznego k-37-53]. Według § 20 ust 1 pkt 3 umowy z chwilą śmierci kredytobiorcy umowa ulega rozwiązaniu. Wobec śmierci M. J. powód postawił kredyt w stan wymagalności. Zobowiązanie z tytułu niespłaconego kredytu wynosi 230.925,57zł w tym 230.537,62zł kapitału i 387,95zł odsetek [elektroniczne zestawienie operacji z wyliczonym saldem końcowym k-37-53, wyciąg z ksiąg banku k-20]. Spadek po zmarłym, na podstawie ustawy, nabyli z dobrodziejstwem inwentarza pozwani jego żona M. W. oraz małoletni W. W., A. W. [potwierdzenie dziedziczenia z 9.02.2018r. rep A nr (...)k-35]. pismami z 1.02.2019 wezwał spadkobierców do spłaty zadłużenia [wezwania k-54-62].

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o wskazane wyżej dokumenty.

Zeznania powódki nie pozwoliły na poczynienie dodatkowych ustaleń, zawarcie umowy kredytu nastąpiło zanim poznała męża M. J., nie ma w tym zakresie wiedzy [zeznania k-307-308]. Powód cofnął dowód z zeznań świadków [k-256-257].

SĄD ZWAŻYŁ

Okoliczność, że powód jest następcą prawnym (...) pozostaje poza sporem, wynika z Krajowego Rejestru Handlowego KRS (...). Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Należy wskazać, że w świetle utrwalonego poglądu w orzecznictwie i doktrynie, umowy kredyt indeksowany do waluty obcej były, w czasie zawarcia spornej umowy, dopuszczalne w świetle zasady swobody zawierania umów z art. 353¹ kc.

Analiza spornej umowy kredytu przez pryzmat art. 385¹ §1kc prowadzi do wniosku, że w niej doszło do jej skutecznego zawarcia z uwagi na rażące naruszenie interesów kredytobiorcy jako konsumenta poprzez niekorzystne ukształtowanie jego sytuacji ekonomicznej na skutek nieusprawiedliwionej i niekorzystnej dysproporcji praw i obowiązków. Zgodnie z art. 385¹ §1kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W pierwszym rzędzie należy dokonać oceny czy umowa zawierała niedozwolone postanowienia, jaki miały charakter, czy określały główne świadczenia stron.

Pozwani zarzucili, że zawarte w umowie klauzule ryzyka walutowego są abuzywne. W tym względzie należy zwrócić uwagę na treść następujących wyroków Trybunału Sprawiedliwości: z 30 kwietnia 2014r C-26/13; z 20 września 2017 r. C-186/16; z 20 września 2018r. C-51/17; z 14 marca 2019 r. C-118/17 oraz z dnia 3 października 2019 r. C-260/18. Orzeczenia te zapadły na tle umów kredytu zawartych z konsumentami i zawierających ryzyko walutowe (kredytu indeksowanego, denominowanego lub wprost kredytu walutowego). W ocenie TSUE nie jest możliwe odrywanie klauzuli ryzyka walutowego (wyrażonej czy to przez indeksację czy też denominację) od mechanizmu przeliczania waluty krajowej na walutę obcą i Trybunał Sprawiedliwości konsekwentnie kwalifikuje klauzule dotyczące ryzyka wymiany, do których zalicza także sposób ustalania kursu wymiany, jako klauzule określające główny przedmiot umowy kredytu. W wyroku z 20 września 2017r. C-186/16 dokonał wykładni art. 4 ust 2 dyrektywy Rady 93/13 z 5.04.1993r. W uzasadnieniu wyroku C- 260/18 (pkt 44 wyroku)Trybunał ponownie potwierdził swoje stanowisko w odniesieniu do kredytu indeksowanego, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy. Orzeczenia te są wiążące dla Sądu Polskiego. Stosując prounijną wykładnię art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 i 6 art. dyrektywy 93/13 przyjęto więc, że kwestionowane przez pozwanych postanowienia umowy kredytu, które wprowadzają ryzyko kursowe (ryzyko wymiany) przez mechanizm indeksacji, stanowią klauzulę określającą główne świadczenia stron (essentialia negotii).

Tym samym w dalszym etapie rozważań, w świetle art. 385¹ §1kc, konieczna jest ocena czy określone w spornej umowie i stanowiące główne świadczenia stron klauzule ryzyka walutowego (§1 pkt 2-4 , §10 pkt 4) zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co skutkowało by związaniem stron umową.

Umowa kredytowa w §1 pkt 3A, 10 pkt4 ust 2 zastrzega warunki indeksacji świadczenia do kompetencji banku odsyłając do kursów walut zawartych w "Tabeli kursowej (...)" obowiązującej w banku. Prawo Banku do ustalania

kursu waluty nie doznaje żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Bank swobodnie ustalał, według tylko sobie znanych zasad, kursy walut, mając nieograniczone prawo kształtowania raty. Jest to równoznaczne z prawem dowolnego kształtowania wysokości świadczeń głównych (wysokości raty i całej należności) w czasie trwania stosunku prawnego. Tym samym nie można mówić o jednoznacznym określeniu głównego świadczenia. Umowa powoduje swoistą nierówność informacyjną stron. Zmarły kredytobiorca M. J. jako konsument konsumentki, na podstawie treści umowy, w chwili jej zawarcia, nie był w stanie oszacować kwoty, którą będzie musiał spłacić w przyszłości, a o poziomie zadłużenia ratalnego [wysokości raty], dowiadywał się dopiero w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku. Jest to nie do zaakceptowania, w tym zakresie umowa kształtuje prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco narusza interesy konsumenta w rozumieniu art. 385¹kc.

Dodatkowym naruszeniem dobrych obyczajów i rażącym naruszeniem usprawiedliwionych interesów kredytobiorcy jako konsumenta było zastrzeżenie dwóch różnych kursów wymiany: kursu kupna dla przeliczenia wypłaconego przez bank kredytu, zaś kursu sprzedaży dla obliczania rat spłacanego kredytu. Powoduje to nieuzasadnione korzyści kosztem konsumenta i narusza równorzędność stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego [Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych - w ramach MultiPlanów, obowiązujący w (...) (...) w 2008r. nie został dołączony do akt, jednakże jest powszechnie dostępny na stronach internetowych].

Należy wskazać również, że nie jest wystarczające określenie w umowie, że „kredytobiorca został zapoznany z warunkami kredytu..., jest świadomy ryzyka kursowego i niekorzystnych wahań kursu złotego, które może mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu” (§ 29 pkt 2). Bank naruszył obowiązek rzetelnego poinformowania konsumenta. Powinien przedstawić pełną informację umożliwiającą podjęcie racjonalnej decyzji o długofalowych skutkach, w tym przedstawić wahania kursów wymiany i ryzyko związane z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, klarownie wyjaśnić, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłaby silna deprecjacja kursu waluty krajowej, a także wyjaśnić, że ryzyko kursowe z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, co nie zostało wykazane. M. J. nie miał realnej możliwości oddziaływania na treść postanowień umownych, nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione. W tym zakresie ciężar dowodowy obciąża bank –art. 385¹ §4kc, okoliczności te nie zostały wykazane. Argumentacja podniesiona przez powoda, że kredytobiorca miał wpływ na treść umowy bowiem miał możliwość wyboru kredytu jest niezasadna. Możliwość oddziaływania na treść umowy, indywidualne uzgodnienia postanowień umownych, realizują się poprzez modyfikacje konkretnej umowy, a nie przez wybór jednego spośród kilku produktów banku. Podobnie argumentacja powoda odwołująca się do praktyki stosowania kursów, które nie odbiegały od rynkowych nie ma znaczenia dla oceny abuzywności postanowień umownych. Ocena jest niezależna postanowień abuzywnych jest dokonywana w oderwaniu od sposobu wykonywania umowy. Powoduje to, że umowa nie wiąże. Oceny prawnej umowy nie zmienia fakt śmierci kredytobiorcy, w jego prawa i obowiązki weszli spadkobiercy, którzy mogą realizować uprawnienia do powołania się na niedozwolone postanowienia umowne i żądać stwierdzenia nieważności umowy. Należy wskazać również, że skutek nieważności nie został zniwelowany przez nowelę art. 69 Pr. bankowego, wprowadzającą z dniem 26 sierpnia 2011 roku regulację wyrażoną w ust. 2 pkt 4a tej ustawy. Ustawa weszła w życie po zawarciu umowy.

Pozwani poinformowani przez Sąd na rozprawie w dniu 26.05.2021r. o obowiązkach i możliwych negatywnych dla nich konsekwencjach związanych z ustaleniem nieważności umowy oświadczyli, że nie chcą stwierdzenia jej nieważności. Skoro nie doszło do skutecznego zawarcia umowy z uwagi na naruszenie normy art. 385¹ §1kc żądanie zasądzenia niespłaconych rat kredytu, na skutek rozwiązania umowy, jest bezzasadne, a dla ostatecznego rozliczenia stron zastosowanie znajdują przepisy art. 405-411k.c. regulujące bezpodstawne wzbogacenie. W niniejszym postępowaniu orzeczenie w tym zakresie jest niedopuszczalne z uwagi na związanie Sądu podstawą faktyczną żądania. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest odmiennym roszczeniem opartym na innej podstawie faktycznej i prawnej.

W świetle powyższego z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 385¹ §1kc powództwo oddalono. Na zasadzie art. 98kpc zasądzono od powoda na rzecz pozwanych koszty zastępstwa procesowego wg minimalnej stawki.